

LLIBRES

Polifonia del tardofranquisme

Eduard Márquez (Barcelona, 1960) aplega testimonis i documents del que succeí —socialment i políticament— el 1969, sobretot a Barcelona.

El retaule recrea tota la complexitat d'aquell any que inicià el desmantellament del règim del 1939.

RAMON
PLA I ARXÉ

L' autor es proposa —i aconsegueix— construir textos i aplegar documents referents al que s'esdevingué —a Barcelona, sobretot— el 1969, és a dir, en l'any en què s'activà el procés de desmantellament del règim del 1939 i en què s'inicià el període (1969-1975) anomenat *tardofranquisme*.

Cada testimoni —no hi ha protagonistes— aporta una perspectiva diferent en una mena de polifonia, en què, com diu el Diccionari, 'se superposen parts melòdicament independents'. Independents i antagòniques, perquè malden per coses diferents —perpetuar, dinamitar o erosionar el règim del 1939— en un

context social molt canviant. L'autor aconsegueix així reconstruir la complexitat d'aquells dies.

Els textos —molts— tenen formats narratius diversos: n'hi ha que adopten els modes de l'oralitat —castellanismes inclosos— per a les veus més joves; n'hi ha que tenen l'estil burocràtic —i fal·laç— dels informes policials sobre l'agitació a la universitat i a les empreses; s'hi inclouen cartes privades en què es valora la situació social o es demanen favors; i hi ha la veu dels partits: grandiloqüent en les proclames i precís en les instruccions als militants. Amb aspecte d'articles d'opinió hi ha textos que valoren —agressivament reaccionaris, molts— l'evolució moral de la societat espanyola. I, encara, es reproduïxen, literalment, alguns textos oficials: penosos els del Govern, i un —també penós— del bisbe de Barcelona. I, naturalment, hi ha moltes dades sobre la repressió política —181 detinguts durant l'estat d'excepció— amb totes les variants, incloses les més cruels.

Amb tots aquests materials, el text —seria impropri dir-ne *novel·la*— mostra el capteniment dels afins i dels contraris al franquisme. Els afins —amarats de la retòrica feixista— amb totes les modulacions: dels acomodaticis als cridners joseantonians, excitats amb el nomenament de Joan Carles com a successor. Sobre l'oposició, el text identifica tres espais —indòmits— de resistència: els sindicats, els partits polítics amb més faccions

que les de la resistència palestina als *Monty Python*, i l'Església, no els bisbes. I no hi falten tampoc les primeres pulsions del catalanisme cultural amb incursions polítiques i alguna meritòria plataforma unitària. "Nihil novum sub sole", com diu l'Eclesiastès. El llibre es completa amb referències a l'evolució de la societat catalana —tensions generacionals, arts, sexualitat, etc.— i al·lusions al context internacional —del Vietnam a l'Apollo 11— tal com es percebia aquí. I etcètera.

Aquesta síntesi no hauria d'invitar el lector a considerar-lo un text previsible i, per tant, a menysprear-lo, perquè sovint el sorprendrà. El que sí que succeeix és que per als que vam viure aquells dies, hi ha noms —Pérez Viñeta o Garicano Goñi, per exemple— que encara ens provoquen arcades, i d'altres —Roca Junyent, Solé Barberà o l'abat Cas-sià—, gratitud. Però als que aquests noms no els diguin res, el text els pot resultar confús i allargassat.

El territori d'aquest *1969* és a la frontera de la crònica històrica. No hi consten les fonts, però tot sembla rigorosament històric amb l'ajuda dels 107 coadjuvants, suposo, que consten al final del llibre. Certament, no és un estudi acadèmic, però mostra —en les dades i en la juxtaposició de relats— la complexitat un punt caòtica d'aquells dies que els estudis erudits poden explicar, però que no poden recrear, perquè el lector no només els entengui, sinó que els experimenti, com fa aquest llibre. Potser això l'aproxima a la literatura, però, de fet, el que hi pugui haver de ficció està transvestit de document i així es percep. Per revisar-ho: tot és al servei de l'objectiu —“entendre com eren les coses llavors”, diu— i el relat no té —no pot tenir— un estil, els personatges són plans i els sentiments i les idees que hi transiten tenen el valor de dades testificals d'un clima social. És una opció, i d'això, l'autor se'n surt.

1969
EDUARD MÁRQUEZ
L'Altra Editorial
Barcelona, 2022
534 pàgines

BIBLIOTECA MINOR

BORJA

Les dones Borja
Històries de poder i protagonisme ocult
Verónica Zaragoza Gómez

3i4 / BEB

LES DONES BORJA

Històries de poder i protagonisme ocult
de VERÓNICA ZARAGOZA GÓMEZ

NOVETATS 3i4
Edicions Tres i Quatre / València

Pots seguir-nos a
Facebook i Twitter
Visita la nostra botiga virtual en
www.tresiquatre.cat

3i4